การพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย
Building Research Capacity for Citizen

สมชาติ โตรักษา*
*ผู้ทรงคุณวุฒิ ในการติดตามและประเมินวิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย
โครงการฝึกอบรม “สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่” (ลูกไก่) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

บทคัดย่อ

การพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย ด้วยการพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินงานวิจัย ของหน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน ที่มุ่งมั่นพัฒนาผลงานวิจัย ให้ช่วยนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของตนอย่างรวดเร็วและมั่นคง ให้ประชาชน ชุมชน และพื้นที่ ที่ดูแลรับผิดชอบ ได้รับประโยชน์ทันที ต่อเนื่อง ตลอดเวลา และตลอดไป จนได้ “ทีมวิจัยแบบบูรณาการเชิงพื้นที่” ที่มีประชาชนมาร่วมมือร่วมใจด้วย แล้วขยายผลให้ทุกคนในทีมเป็นนักวิจัยที่ดีและเก่ง มีผลงานวิจัยตีพิมพ์เป็นนิพนธ์ต้นฉบับในวารสารวิชาการระดับชาติขึ้นไป เพิ่มขึ้นทุกปี ด้วยกลยุทธ์ดาวกระจาย จากชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: นักวิจัย, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, วิจัยเชิงพื้นที่, คุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้า, การพัฒนาระบบและกลไก.

Abstract

Capacity building for citizen to be researchers with the development of systems and mechanisms for conducting research of agencies/organizations/institutions who want research results to help bringing their progress quickly and steadily, making people, communities and areas of responsibility for higher benefits immediately, continuously, all the time and forever until getting "spatial integrated research team" with local citizen involvement. Then expand the results that everyone in the team is a good, smart, and the better researcher, publishing original articles in academic journals at a national level or higher and is listed in the country's research database, increases every year. Using star expansion strategy from Local Administrative Organization’s community.

Key words: Researchers, SD., Area-based Research: ABR., HOMES.FA., System & Mechanism Development.

ความเป็นมา ความสำคัญ ปัญหา และแนวทางการแก้ไข

การทำวิจัย ช่วยให้ได้ข้อเท็จจริง และ ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไป/มา ใช้ประโยชน์ให้เกิดการพัฒนา ทั้งคน งาน กระบวนการ ความรู้ วิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งของ สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย การสื่อสาร การเดินทาง การคมนาคม การขนส่ง ฯลฯ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติ อย่างมากมายมหาศาลตลอดมา และยังคงมีคุณประโยชน์เช่นนี้อีกตลอดไปในอนาคต[1,2,3,4,5] แบบการวิจัย ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาอย่างชัดเจน คือ Research and Development: R&D[6,7] ที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อมนุษยชาติ เป็นสิ่งที่ได้มีการดำเนินงานและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาตลอดเวลา สิ่งที่ต้องการมากคือ การทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา[8]

ปัญหา (The Problems) ในที่นี้ ขอกล่าวถึง ปัญหาการทำวิจัย ซึ่งหมายถึง ผลการดำเนินงานของ “การทำวิจัย” ยังไม่ได้ตามที่ผู้เกี่ยวข้อง คาดหวัง/ต้องการ ทั้งในด้านปริมาณที่ทำได้น้อย ความด้อยคุณภาพของการทำวิจัยและผลงานวิจัย ด้านแรงงานและเวลาที่ใช้ “มาก” เกินความจำเป็น ด้านความไม่พึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และ ด้านเศรษฐศาสตร์ของการดำเนินงานวิจัยที่ไม่คุ้มกับทรัพยากรและเวลาที่ใช้/ลงทุน ไป ที่เกิดขึ้นและ

หรือได้รับ อย่างต่อเนื่องมา จากอดีตถึงปัจจุบัน และ มีแนวโน้มที่จะยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไปในอนาคต

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา (Causes of The Problems) ขอนำหลัก Epidemiology Triage (Triangle) ที่ใช้ในงานระบาดวิทยา มาประยุกต์ในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา “การทำวิจัย” คือ

1. จากตัววิจัย (The Research=Host) ที่มีความยุ่งและยาก ต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถสูงหลายด้านมาร่วมกันดำเนินงาน ซึ่งมีน้อย หายากการพัฒนามาเพิ่ม/หามาทดแทน ทำได้ยากมาก ใช้เวลานาน, ต้องใช้วิธีการที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน ทั้งการออกแบบ (Design) การเขียนและเสนอโครงการวิจัย (Proposal) การขอการรับรองจริยธรรมการวิจัย (Ethical Certificate: EC) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย การเตรียมการและดำเนินงานวิจัย การเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล รวมถึงการเขียนผลงานวิจัย (Original Article: OA) ลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

2. จากสิ่งที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย (The Resources used=Agents) คือ 5Ms ได้แก่ Man, Money, Material, Management, Minute (Time) ที่มีน้อย มีความจำกัดและข้อจำกัดมาก มีความยุ่งยากและไม่สะดวกในการใช้ ต้องมีเงื่อนไข ขั้นตอนมาก ต้องใช้เวลานาน ไม่เอื้ออำนวยกับการดำเนินงานวิจัย ซึ่งต้องการความรวดเร็วและความสุขของผู้ทำวิจัย สิ่งที่สมควรพิจารณาเป็นพิเศษ คือ Man (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ทำวิจัย) และ Management (การจัดการงานวิจัย) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดระบบและกลไกในการทำวิจัยจากระดับพื้นที่ที่ดำเนินงานวิจัยจนถึงระดับชาติ ภูมิภาค และ โลก

3. จากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ดำเนินการวิจัย (The Environments during Researching=Env.) ทั้ง 4 ด้าน คือ กายภาพ (อุณหภูมิ แสง เสียง ฝุ่น ลม ฝน น้ำท่วม-แล้ง), เคมี (สารเคมี สารพิษ), ชีวภาพ (พืช สัตว์ เชื้อโรค ที่มารบกวน), และ สิ่งแวดล้อมด้านสังคม (กฎหมาย กฎ-ระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ) ที่ขัดขวาง/ไม่เอื้อ ต่อการทำ และดำเนินงานวิจัยตาม Time, Place, Person, และ เรื่องที่ทำ

ผลของปัญหา (Results of The Problems)

เกิดผลเสียต่อบุคคล หน่วยงาน องค์การ ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และ ต่อโลก คือ ไม่เกิดการพัฒนาและ/หรือ พัฒนาช้า ทั้งคน งาน กระบวนการ ความรู้ วิธีการ เครื่องมือ อุปกรณ์ สิ่งของ สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ฯลฯ ดังที่กล่าวมา เป็นการเสียประโยชน์/โอกาส อย่างมากมายมหาศาล ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน ที่มุ่งมั่นพัฒนาผลงานวิจัย ให้ช่วยนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของตนอย่างรวดเร็วและมั่นคง ทำให้ประชาชน ชุมชน และพื้นที่ที่ดูแลรับผิดชอบ ได้รับประโยชน์น้อยกว่าที่ควร อย่างต่อเนื่อง มาตลอดเวลา และมีโอกาสที่จะเกิดผลเสียเหล่านี้อีกต่อไปในอนาคต

แนวทางการแก้ไข เน้น ทำอย่างไร (How to solve The Problems?)

ต้องแก้ที่ “สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา” ดังที่ได้กล่าวมา โดยสมควรพิจารณาเป็นพิเศษ ในสิ่งต่อไปนี้

1. Man (ผู้นำและผู้ทำวิจัย) ด้วยการพัฒนาให้เป็นผู้นำและนักวิจัยที่ดี เก่ง และ สามารถพัฒนาตนเองและทีม ให้เป็น “นักวิจัย” ที่ดีและเก่งยิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ตลอดเวลา

2. Management (การจัดการงานวิจัย) ด้วยการพัฒนาให้มีระบบและกลไกในการทำวิจัยที่ดี กระทัดรัด มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูง สามารถพัฒนางานวิจัยทั้งของตน ของบุคลากร/ผู้ปฏิบัติงานของเพื่อนร่วมงาน/ผู้ใต้บังคับบัญชา/ผู้ที่ตนดูแล และ ผู้มาใช้บริการ รวมทั้งประชาชน ให้ดียิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่องและช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความสุขทั้งในการทำงานและการทำวิจัย ทั้งของบุคคลและหน่วยงาน

แนวคิด หลักการ และ วิธีการ ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา “การทำวิจัย” สรุปได้ ดังภาพที่ 1[1,9]

ภาพที่ 1 แนวคิด หลักการ และ วิธีการ ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา “การทำวิจัย”
ที่มา สมชาติ โตรักษา. กิจกรรมหลักของการวิจัย[1] หน้า 12

บทความฉบับนี้ มุ่งพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด หลักการ แนวทาง และ วิธีการ ในการดำเนินงาน ให้ประชาชน “ทำวิจัย” เพื่อการพัฒนาชุมชนของตน -► ประโยชน์สุขความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ การมีคุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้าของตน ครอบครัว และทุกคนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาประเทศ อย่างรวดเร็ว มั่นคง และ ยั่งยืน ยิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่อง เน้น “ทำอย่างไร? (How to do?)” ที่สามารถทำได้ ในบริบทและข้อจำกัดของไทยในปัจจุบัน สู่การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ดังนี้

1. เริ่มต้น ด้วย “ความรักและความปรารถนาดี (Love)” ใช้ อิทธิบาท 4 โดยมี ฉันทะ ในการทำวิจัย[10]

ใช้เวลา ประมาณ 6-12 เดือน นับตั้งแต่ตั้งใจที่จะ “ทำ” มี 4 กิจกรรมหลัก คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของ “ผู้นำ และทีมงาน” ที่จะพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย

1.2 การจัดทำระบบและกลไก ในการดำเนินงานพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย -► การเป็น “ต้นแบบ (Prototype)” ระดับวิชาการ (Lab-scale) ในชุมชนพื้นที่เล็กๆ ที่สามารถ “ทำ” ให้เห็นและจับต้องได้ไม่ยาก เสนอให้ดำเนินการ ใน อปท. (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ที่มีอยู่ 7,850 แห่ง ทั่วประเทศ[11] ที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ ในอำเภอ หรือ เขตใน กทม. ตาม พชอ./พชข[12] ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด ทุกเขตสุขภาพ (13 เขต) พื้นที่ละ 3-5 ชุมชน ให้เป็น Prototype นำร่อง (Pilot) แล้วขยายผลต่อไปอย่างมั่นคง

1.3 การจัดทำ “รูปแบบการดำเนินงาน (Working Model)”[1,9] ของต้นแบบ (Prototype)” ในพื้นที่เชิงบูรณาการ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของตัวแทนจากพื้นที่นำร่องที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เห็นผลแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือน โดยมอบหมายให้หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน ที่เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบหลัก ของแต่ละพื้นที่/ เขตสุขภาพ เป็นแกนกลาง ในการดำเนินงานทั้งในเขตสุขภาพตน และ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเขตสุขภาพอื่น ด้วยกระบวนการ Knowledge Management: KM ให้ได้ Working Model เบื้องต้นที่สามารถเป็น Prototype ของการดำเนินงาน พัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย ที่ดี และ มั่นใจได้ว่า จะสามารถต่อยอด/ขยายผล จากระดับตำบล หรือแขวงใน กทม. -► ต้นแบบในระดับอำเภอหรือเขตใน กทม. -► ระดับจังหวัด/เขตสุขภาพ/ภาค เชิงบูรณาการ ได้อย่างสะดวก ไม่ยุ่ง ไม่ยาก และ มีประสิทธิภาพสูง ยิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในทุกพื้นที่ของการดำเนินงาน โดยวัดผลการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน (ปริมาณ คุณภาพ แรงงาน และเวลาที่ใช้ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง และ ด้านเศรษฐศาสตร์) อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ

1.4 การเตรียมนำรูปแบบฯ เบื้องต้น ของการพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย ที่ได้ช่วยกันจัดทำขึ้น (ข้อ 1.3) ไปดำเนินการในพื้นที่จริงของแต่ละเขตสุขภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยแบบ Research and Development: R&D สู่เป้าหมาย HOMES.FA[1,9] เป็นองค์รวม ของแต่ละพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 3 วงรอบปีงบประมาณ

ของ R&D ตามระบบและกลไกในการดำเนินงาน ที่ได้จัดทำไว้ (ในกิจกรรม 1.2).

2. การทำให้ “บรรลุเป้าหมาย” ของการพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย ด้วย อิทธิบาท 4 อย่าง ครบวงจร (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และต่อเนื่อง ทั้งในแต่ละกิจกรรม และ จาก 1. (การเริ่มต้น) ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 48 เดือน นับตั้งแต่การกำหนดให้นำรูปแบบฯ เบื้องต้น ที่จัดทำขึ้นไปดำเนินการ มี 2 กิจกรรมหลัก

2.1 การเตรียมการ “ก่อนเก็บข้อมูล” การวิจัยสิ่งสำคัญยิ่ง คือ การได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัย (Ethical Certificate: EC)[1,13,14]

2.2 การดำเนินงาน “ทำวิจัย” ตามแผนงาน/โครงการ ที่ได้รับ EC ด้วยการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลเบื้องต้น ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมแล้วนำมาสรุปผลให้สมบูรณ์มากขึ้น สรุปผลการดำเนินงานทั้งหมด แล้วนำมาสังเคราะห์เป็น “ต้นแบบ (Prototype) ของการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย ที่ได้ผ่านการนำไปดำเนินการจริงในพื้นที่แล้วไม่น้อยกว่า 3 วงรอบปีงบประมาณ ที่จะนำมาดำเนินการต่อๆไป ทั้งในพื้นที่/เขตสุขภาพ ของตน และ การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเขตสุขภาพอื่น ด้วยกระบวนการ Knowledge Sharing: KS รวมทั้งการขยายผลและการต่อยอดการดำเนินงานต่อไป -► เป้าหมาย คือ ได้ต้นแบบ (Prototype) ของการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย ที่น่าเชื่อถือ ดังนั้น ถ้าได้ตีพิมพ์เป็นนิพนธ์ต้นฉบับ (Original Article: OA) ใน Academic Journal ระดับชาติขึ้นไป จะดีมาก

3. การ “ทำนุบำรุงรักษา” ต้นแบบ (Prototype) ฯ ที่ได้ทำและได้รับจากการดำเนินงานนี้ ตั้งแต่การเริ่มต้นจนได้ Prototype ที่ได้ผ่านการดำเนินการจริงแล้ว มี 2 กิจกรรมหลัก คือ

3.1 การถอดบทเรียน “การดำเนินงาน” ให้เป็น Documents อย่างครบถ้วน ทุกด้าน/ประเด็น

3.2 การนำผลการถอดบทเรียนมาใช้ประโยชน์ตาม Principle of Utilizing อย่างคุ้มค่ามากที่สุด และยิ่งๆขึ้น ในการดำเนินงานของหน่วยงาน องค์การ และสถาบัน ที่ได้ทำและเกี่ยวข้อง ให้ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด รวมทั้งการต่อยอด-ขยายผล อย่างครอบคลุมทุกด้าน/ทุกประเด็น ของ Prototype นั้น อย่างต่อเนื่อง. ใช้เวลาในข้อ 3. นี้ ไม่น้อยกว่า 12 เดือน นับตั้งแต่การได้ Prototype ของการดำเนินงานฯ แล้ว

4. การ “ขยายผล” การดำเนินงาน ทั้งในเชิงกว้าง คือ มีความครอบคลุมมากขึ้น และ ในเชิงลึก คือ มีความละเอียดลึกซึ้งด้านวิชาการมากขึ้น ใช้เวลาไม่น้อยกว่า 24 เดือน นับตั้งแต่การถอดบทเรียนฯ ของทีมงาน แต่สามารถทำได้ก่อนหน้านี้ มี 3 กิจกรรมหลัก คือ

4.1 การจัดทำและพัฒนา “เครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่” ทั้งของตนเอง และ หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ให้กว้างขวางมากยิ่งๆขึ้น ตลอดเวลา ทั้งเชิงกว้าง และ เชิงลึก

4.2 การจัดทำและพัฒนาเครือข่ายฯ ในการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย ให้ครอบคลุม ประชาชนในพื้นที่ ด้วยการดำเนินงานเชิงบูรณาการจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ใน “ชุมชน” ของประชาชนผู้เป็นผู้วิจัยเอง -> หมู่บ้าน -> ตำบล/แขวง -> อำเภอ/เขต (กทม.) -> จังหวัด/กทม. -> เขตสุขภาพ และ ภาค ตามลำดับ ให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งๆขึ้น รวมทั้งการขยายผล/ต่อยอด การพัฒนา ให้ครอบคลุมครบถ้วน และ ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ มากขึ้น

4.3 การพัฒนาและจัดทำ Prototype นี้สู่การเป็น “ต้นแบบของประเทศไทย” และ “ต้นแบบของนานาประเทศ” เป็นกิจกรรมที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา และ ตลอดไป

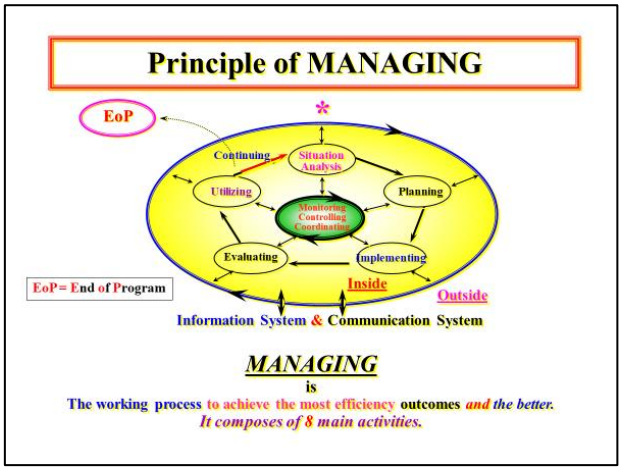
5. การทำให้การดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย เกิดความยั่งยืน คือ มีประชาชนเป็นนักวิจัยแนวหน้า ที่ดีและเก่ง มีผลงานวิจัยตีพิมพ์เป็นนิพนธ์ต้นฉบับในวารสารวิชาการระดับประเทศขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในฐานข้อมูลผลงานวิจัยของประเทศ เพิ่มขึ้นทุกปี ก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อมนุษยชาติ อย่างต่อเนื่องเป็นปกติธรรมดา/ธรรมชาติ ของประชาชนในแต่ละชุมชน โดยไม่ต้องกระตุ้นให้ทำวิจัย ใช้ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี นับตั้งแต่ การได้ต้นแบบฯ ตามข้อ 4.3 แล้ว กิจกรรมหลักที่ “ทำ” มีดังนี้

5.1 พัฒนาและจัดทำ Prototype ของการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย จากข้อ 4.3 อย่างต่อเนื่อง ให้ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนสามารถเป็นฐานรากและแกนกลาง (Core/Backbone) ของการพัฒนาการทำวิจัยของประชาชนในแต่ละชุมชน โดยสามารถ “ทำวิจัย” ได้ทันทีที่ต้องการ

สำเร็จอย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง และ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างมั่นใจ

5.2 พัฒนาและจัดทำเป็น “ศูนย์เรียนรู้ (Learning center)” ในการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย ของตำบล/แขวง, อำเภอ/เขต (ใน กทม.), จังหวัด/กรุงเทพมหานคร, เขตสุขภาพ, และ ภาค ที่ดี มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูง โดยนำแนวทาง หลักการ และวิธีการ ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ มุ่งให้ประชาชนไทยแต่ละคน สามารถมาเรียนรู้ “การทำวิจัย” ได้ตลอดเวลา แล้วสามารถนำไป “ทำ” ได้ทันทีที่ต้องการทำ หรือ ถูกสั่ง ให้สำเร็จอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

กิจกรรมหลักในการดำเนินงาน 13 กิจกรรม ใน 5 ข้อ (ช่วงเวลา) ที่กล่าวมานี้ แต่ละกิจกรรมยังสามารถจำแนกเป็นกิจกรรมย่อยได้อีกมากมาย การดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม/กิจกรรมย่อย ที่ทำนั้น ใช้หลักการจัดการ (Principle of MANAGING)[1,9] ดังภาพที่ 2 อย่างต่อเนื่อง ของกิจกรรม/กิจกรรมย่อย เหล่านั้น ทั้งกิจกรรมที่ทำภายในงาน/หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน และ กิจกรรมที่ทำภายนอกงาน/หน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน อย่างกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน ไร้รอยต่อ

ภาพที่ 2 หลักการจัดการ (Principle of MANAGING) ในการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรม/กิจกรรมย่อย เพื่อการพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย อย่างต่อเนื่องสู่ความยั่งยืน

กิจกรรม แนวทาง กลยุทธ์ และวิธีการ ในการดำเนินงานพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย

เริ่มจาก “ผู้นำ” ที่มีใจ ในการดำเนินงาน ให้ประชาชน “อยู่ดีกินดี” มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ในแต่ละชุมชน มารวมทีมกัน “ทำกิจกรรม” เพื่อการพัฒนาชุมชน (บ้าน) ของตน -► ประโยชน์สุข ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และการมีคุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้าของทุกคนในชุมชนนั้น นำไปสู่การพัฒนาประเทศ อย่างรวดเร็ว มั่นคง และยั่งยืน ยิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้เป็นเศรษฐกิจฐานราก” ของประเทศไทย ตามแนวทางของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช.15 ได้เป็น “ทีมวิจัยแบบบูรณาการเชิงพื้นที่” ที่มีประชาชนในชุมชนนั้นมาร่วมเป็นผู้วิจัยด้วย มี 4 กิจกรรม คือ

1. การเริ่มต้น จาก “การถอดบทเรียน (Lesion-learned)” ของผู้นำและทีมงาน ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตน กิจกรรมนี้ สามารถทำได้ทันที นับตั้งแต่คิด และ ตั้งใจ ที่จะ “ทำ” ด้วยการคัดเลือก “ผลงาน” ที่ได้ทำมาแล้วนานกว่า 3 ปี มา “ถอดบทเรียน” ให้เป็นผลงานเชิงวิจัย ด้วยการ “เขียน/เรียบเรียง” เป็นผลงานเพื่อนำเสนอแบบ Oral presentation บนเวทีวิชาการ และ พัฒนาให้เป็น Original Article: OA ที่สามารถลงตีพิมพ์ใน Academic Journal ระดับชาติขึ้นไป ได้อย่างภาคภูมิใจ มากกว่า 2 เรื่อง อย่างต่อเนื่อง เสนอให้คัดเลือกผลงานที่มีลักษณะของ R2R แท้และดี[9,16] อย่างครบถ้วน โดยทีมงานที่ทำมีประชาชนในชุมชน บุคลากรของส่วนราชการที่รับผิดชอบ สถาบันวิชาการ และ อปท. (อบต./เทศบาล/กทม./อบจ.) รวมอยู่ด้วย กิจกรรมนี้ จะช่วยแสดงให้ผู้นำและทีมงาน

ได้เห็น/เรียนรู้ ว่า การดำเนินงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ในชุมชน ทำอย่างไร? ที่ไม่ยุ่ง-ไม่ยาก “ทุกคนที่มีใจ” ต้องการ/อยาก ทำ สามารถทำได้ และ ทีมงานที่ทำทุกคนจะสามารถมีผลงานวิจัย เป็นการเรียนลัด เข้าสู่การเป็น “นักวิจัย”ที่จับต้องได้ง่าย/สะดวก

2. ทีมงาน ร่วมมือร่วมใจกัน ขออนุมัติผู้บังคับบัญชาของราชการที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ตามกฎหมาย (ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม, หรือราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด, หรือราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ อปท.) ในการดำเนินงานพัฒนา “ผลงานดีๆ” ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกันทำมานานกว่า 3 ปี แล้วนั้น ให้เป็นผลงานวิจัย และพัฒนา -► การเป็น “ต้นแบบ (Prototype)” ระดับวิชาการ (Lab-scale) หรือระดับพื้นที่เล็กๆ ที่คนในชุมชนนั้นสามารถเห็น และจับต้องได้ เสนอให้ดำเนินการ ในพื้นที่ดูแลรับผิดชอบของ อปท. (อบต. หรือเทศบาล หรือ เขต ใน กทม.) ที่มีความพร้อมมาก มีศักยภาพสูง และ เต็มใจที่จะสนับสนุนการ “ทำ” เรื่องนี้ อย่างต่อเนื่อง ต่อไปไม่น้อยกว่า 36 เดือน (3 ปี).

3. จัดทำ “โครงร่างวิจัย เพื่อขอ EC (Ethical Certificate)” ก่อนดำเนินการ “เก็บข้อมูลการวิจัย” เพื่อพิทักษ์สิทธิมนุษยชน (Human Right) ของกลุ่มตัวอย่าง ที่เสียสละมาเข้าร่วมการวิจัย เน้นการช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย “มีความสุข ได้ผลงานที่ดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง” ยิ่งๆขึ้น ตลอดเวลา นำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนในพื้นที่ เป็น “วิจัยเชิงบูรณาการ” ด้วยความร่วมมือร่วมใจของ 4 ภาคส่วน (รัฐ เอกชน NGOs ประชาชน) โดยประชาชนเป็นหลักในการดูแลรับผิดชอบ และ เป็นแกนกลางในการดำเนินงานพัฒนา ขยายผล-ต่อยอด และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพื้นที่อื่น ด้วยกระบวนการ KM ให้ได้ Working Model ที่ดี ที่มั่นใจว่า สามารถนำไปพัฒนา/ขยายผลเป็นต้นแบบในระดับพื้นที่ใหญ่ขึ้นจนถึงระดับชาติได้อย่างสะดวก ไม่ยุ่ง ไม่ยาก และ มีประสิทธิภาพสูงอย่างต่อเนื่อง ในทุกพื้นที่ ของการดำเนินงาน.

4. ดำเนินการ ตามโครงร่างวิจัยที่ได้รับ EC เน้นการพัฒนา “ประชาชน” ให้เป็นนักวิจัย ที่แต่ละพื้นที่จัดทำขึ้น สู่เป้าหมายร่วม คือ HOMES.FA ให้ครอบคลุมทุกเขตสุขภาพ เขตฯละ 3-5 พื้นที่ ใช้กลยุทธ์ และ วิธีการในการพัฒนาแบบดาวกระจาย: Star Expansion (ครู ก. ในระดับเขตฯ -► ครู ข. ในระดับจังหวัด/กทม. -► ครู ค. ในระดับอำเภอ/เขต) จนได้ผลงานที่ “ประชาชน” เป็นผู้ทำวิจัย เพื่อพัฒนาชุมชนตน ครอบคลุม ทุกอำเภอ (ในจังหวัด) และ ทุกเขต (ใน กทม.) ทั้งจาก Top down และ Bottom-Up.

ขอนำ ร่าง การเขียน Research Proposal การพัฒนางานตามภารกิจเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อขอ EC (ตามข้อ 3.) มาเป็นแนวทางการจัดทำ “โครงร่างวิจัยฯ เพื่อขอ EC” ของแต่ละหน่วยงาน ด้วยความร่วมมือร่วมใจของ “ทีมวิจัย” ที่มีประชาชนเป็นส่วนหนึ่งของทีม ที่มั่นใจว่า สามารถนำไปพัฒนา/ประยุกต์/ใช้ เป็นต้นแบบให้แต่ละหน่วยงาน ได้อย่างสะดวก ไม่ยุ่ง ไม่ยาก และ มีประสิทธิภาพสูง ดังนี้

<u>โครงร่างวิจัยเรื่องการพัฒนางานตามภารกิจเชิงบูรณาการอย่างต่อเนื่องหน่วยงาน...</u> ตัวเลขอ้างอิง “[1]”<u>ไม่มี</u>วงเล็บ

หลักการและเหตุผล (ความหมาย, ความเป็นมา ความสำคัญ, ปัญหา การแก้ไข จากอดีต-►ปัจจุบัน-►อนาคต)

งานตามภารกิจ คือ ... ... [1] เป็นงานที่สำคัญของทุกหน่วยงานและทุกตำแหน่ง เนื่องจาก ... ... ปัญหาที่พบ คือ ... ...[2] ... ...[3] ... ...[4] ... ...[5]

หน่วยงาน... มีภารกิจที่กำหนดไว้ใน....(กฎหมาย/ทะเบียน)... <u>และ</u>ที่ปรับปรุงเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน[6] คือ

1. ....

2. ....

โดยกำหนดหน่วยงานย่อยในความดูแล/กำกับ/บังคับบัญชา ตามโครงสร้างองค์การ (Organization Structure) ของหน่วยงาน... ในการดำเนินงานตามภารกิจ อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง มีโครงสร้างฯในปัจจุบัน[7] คือ

Organization Structure ของหน่วยงาน...

คณะผู้บริหารและทีมงานของหน่วยงาน... ได้มุ่งดำเนินงานและพัฒนางานตามภารกิจที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องมานานกว่า ... ปี ตามนโยบายของ ...[7] แต่**ผล**การดำเนินงาน ที่ผ่านมา ยังไม่ดีเท่าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องคาดหวัง

กล่าวคือ ... ... [8] ... ... [9] ... ... [10] ... ... [11] สาเหตสำคัญ ที่เป็นจุดร่วมของปัญหา คือ ขาดระบบ กลไก และวิธีการในการดำเนินงานที่ดีและมีประสิทธิภาพสูง, ขาดความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง ต่างคนต่างทำ, และขาดความต่อเนื่อง [12,13]

คณะกรรมการบริหารของหน่วยงาน... ได้ตั้งเป้าหมาย ... ... [14] ภายในปี ... ด้วยการบูรณาการการดำเนินงานจากทุกหน่วยงานย่อย และ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง[15] และ การบริหารภาครัฐแนวใหม่ (New Public Administration)[16] มาประยุกต์อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ศักยภาพ และข้อจำกัด ของแต่ละงาน/หน่วยงาน ในแต่ละพื้นที่ที่ดำเนินงาน สามารถปฏิบัติได้จริงและต่อเนื่อง สู่ความยั่งยืน อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนาประชาชนให้เป็นนักวิจัย ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนของตน -►ประโยชน์สุข ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และ การมีคุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้า ของทุกคนในชุมชน นำไปสู่การพัฒนาประเทศ อย่างรวดเร็ว มั่นคง และ ยั่งยืน ยิ่งๆขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้เป็นเศรษฐกิจฐานราก” ของประเทศไทย ให้ประชาชน “อยู่ดีกินดี” มากขึ้น นำไปสู่ประโยชน์สุขของประชาชนไทย แล้วขยายผล/ต่อยอด/พัฒนา เป็น “ต้นแบบ (Prototype)” ของประเทศไทย

คณะผู้วิจัยจึงตั้งใจที่จะพัฒนางาน ตามภารกิจของหน่วยงาน... ให้ดีและมีประสิทธิภาพยิ่งๆขึ้น ด้วยแนวคิด หลักการ และ วิธีการ ของการพัฒนางานตามภารกิจหลักสู่การวิจัย (R2R=Routine to Research)[17] และ R&D for CSWI (Research and Development for Continuous and Sustainable Working Improvement[18] ที่มีการพิสูจน์แล้วว่า สามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนางานต่างๆ ของสถานบริการด้านสุขภาพทั้งหลายได้ โดยใช้วิธีการที่ไม่ยุ่งยาก ใช้งบประมาณไม่มาก สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของแต่ละหน่วยงานที่มีข้อจำกัดมากด้านเวลาและทรัพยากร[19] สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานวิจัยสู่นวัตกรรม (R&D, D&D, Innovation)[20] และการขยายผลจากหิ้งสู่ห้าง ที่ วช. คบอช. และ สนช. ให้การสนับสนุนส่งเสริม ในการนำมาประยุกต์สำหรับการพัฒนางานสำคัญของชาติ ด้วยการทำวิจัยเชิงบูรณาการ ที่สอดคล้องกับนโยบายการบริหาร พัฒนา และแก้ปัญหาของประเทศ ตามบริบทของหน่วยงาน... กระทรวง... ที่เป็นเจ้าภาพหลัก ในการดูแล...ประชาชน [21]

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Frame Work: CFW of Research)

Research CFW

นิยามปฏิบัติการ (Operation Definitions) *ตามชื่อเรื่องและ วัตถุประสงค์

I. การพัฒนางานตามภารกิจหลักสู่การวิจัย คือ การนำ กระบวนการวิจัย (Research Methodology) มาใช้ในการพัฒนา “งาน” ตามภารกิจหลัก ของบุคคล/หน่วยงาน/องค์การ อย่างต่อเนื่อง สู่ความเจริญก้าวหน้าของงานหน่วยงานและองค์การ อย่างมั่นคงสู่ความยั่งยืนของชาติและของคนทั้งโลก[22] เป็นกลุ่มกิจกรรมเชิงบูรณาการ ในการดำเนินงานให้งานตามภารกิจหลักทั้งหลาย ดียิ่งๆขึ้น อย่างต่อเนื่องสู่ความยั่งยืน ด้วยกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย:

1. ตัวงาน (The Task) ที่ต้องการพัฒนา
2. ผู้ปฏิบัติงาน (The Actors) ทีมงาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ทั้ง 5Ms (Man, Money, Material, Management/Method, Minute)
4. วิธีการ (Method) และ เวลา (Time) ที่ใช้ในการดำเนินงาน ทั้งจำนวนและกำหนดเวลา ทั้งในแต่ละครั้ง และในแต่ละช่วงเวลา (วัน สัปดาห์ เดือน ไตรมาศ ปี ฯลฯ) ของแต่ละกิจกรรม/กลุ่มกิจกรรม
5. สิ่งแวดล้อม (Env.) ขณะที่ปฏิบัติงานแต่ละครั้งในแต่ละช่วงเวลา ทั้งกายภาพ เคมี ชีวะ และ สังคม
6. การวัดผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด (Indicators) เครื่องมือวัด (Instruments) ผู้วัด (Measurementors) วิธีการในการวัด (Methods of Measurement) การแปลผลการวัด (Interpretation) การควบคุมคุณภาพการวัด (Quality Control of Measurement) ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

7. การดำเนินงาน ตามหลัก Research Methodology ให้ได้ข้อมูลและผลการดำเนินงานที่น่าเชื่อถือ

II. รูปแบบการดำเนินงาน (Working Model)[23] ของการพัฒนางานตามภารกิจ คือ "ทั้งหมด" ของสิ่งที่ใช้ในการดำเนินงาน ของงานตามภารกิจที่ต้องการพัฒนา ในแต่ละช่วงเวลา ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Goal) ของการดำเนินงานในช่วงเวลานั้น เป็นสิ่งที่ใช้เป็น Intervention (สิ่งที่ใช้ในการทดลอง/ดำเนินการ) ในการพัฒนางานฯ มี 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการของรูปแบบฯ, โครงสร้างของรูปแบบฯ, และ วิธีการในการนำรูปแบบฯนั้นไปปฏิบัติหรือนำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สู่ความยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและสูงยิ่งๆขึ้น ตลอดเวลา

III. งานตามภารกิจของหน่วยงาน... คือ การ ... ... เพื่อให้ประชาชนในการดูแลของหน่วยงาน... มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง 5 ด้าน (สุขภาพ อาชีพ คุณธรรม จริยธรรม การศึกษา และ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน) ครอบคลุมทั้งมิติของแต่ละบุคคล ครอบครัว และชุมชน [24] เป็นงานที่บุคลากรแต่ละคนของหน่วยงาน... ปฏิบัติทุกวัน (งานประจำ)และต้องสรุป/รายงาน ผลการดำเนินงาน ทุกเดือนเป็นอย่างน้อย จำแนกเป็น ... กลุ่มงาน ตามโครงสร้างองค์การของหน่วยงาน... คือ

1. กลุ่มงานบริการ อย่างครบวงจรที่สมบูรณ์ในแต่ละงานตามภารกิจของหน่วยงาน...

2. กลุ่มงานสนับสนุนทรัพยากร 5Ms ให้กับงานบริการ ของหน่วยงาน... (กลุ่มงานบริหารทั่วไป)

3. กลุ่มงานพัฒนางานบริการ หน่วยงาน และวิชาการ ของหน่วยงาน...

4. กลุ่มงานบริหารจัดการหน่วยงาน งาน วิชาการ และ หน่วยงานอื่น (ที่เป็นทางการ) ในแต่ละช่วงเวลา

5. กลุ่มงานอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างและภารกิจองค์การ ของหน่วยงาน...

แต่ละกลุ่มงาน ประกอบด้วย ตัวระบบ ในแต่ละช่วงเวลาตลอดปีงบประมาณ (งป.), การจัดระบบและกลไกขององค์การ.../หน่วยงาน... ในแต่ละช่วงเวลานั้น , การขับเคลื่อนอย่างครบวงจร ตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน เชิงบูรณาการ อย่างต่อเนื่อง ในช่วงเวลานั้นแล้วเชื่อมต่อไปยังช่วงเวลาต่อไป อย่างไร้รอยต่อ ทั้งด้านงานและหน่วยงาน ทั้งบุคลากรของหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง/เกี่ยวเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานใหม่ ในงานตามภารกิจของหน่วยงาน... ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่

2. เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ระหว่าง ก่อน กับ หลัง การนำรูปแบบฯใหม่ ที่พัฒนาขึ้น มาดำเนินการ จำแนกเป็นรายปีงบประมาณ

วัสดุและวิธีการ

เป็นวิจัยและพัฒนา (R&D) [25] **สิ่ง**ที่ใช้ในการทดลอง (Experimental Intervention) คือ รูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น นำไปทดลองที่หน่วยงาน... ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 256... ถึง 30 กันยายน 256... ตามแผน ... ... โดยมีการติดตาม ประเมิน และ ปรับปรุง เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

ช่วงเวลา (Phase) ในการดำเนินงานวิจัย

จำแนกเป็น 2 Phases หลัก ได้แก่ Phase 1. การพัฒนาต้นแบบ และ Phase 2. การนำต้นแบบที่พัฒนาขึ้น ไปดำเนินการทดลองในพื้นที่จริง ดังนี้:-

Phase 1. เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาต้นแบบ (Prototype) เบื้องต้น ของรูปแบบฯ ของหน่วยงาน... ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ มี 7 ขั้นตอน/กลุ่มกิจกรรม ย่อย คือ

1. การกำหนดลักษณะสำคัญของต้นแบบ (Prototype) ของ หน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา โดยจัดทำระบบงานบริการผู้มารับบริการตามภารกิจหลักที่หน่วยงานของผู้ต้องการพัฒนาในแต่ละครั้ง อย่างสมบูรณ์ครบวงจร (Complete cycle) ตั้งแต่เริ่มต้นงานบริการนั้นจนเสร็จสิ้น ตามหลักวิชาการและตามสิ่งที่ปฏิบัติจริง ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ โดยศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน... นั้น ที่มาจากทุกเขตสุขภาพ และ ศึกษาวรรณกรรม ทั้งทฤษฎี หลักการ นโยบาย แผนงาน แนวทางการดำเนินงาน จากการปฏิบัติที่ดี (Good practices) และ ผลงานวิชาการ/วิจัย ทั้งหลายที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปเป็นระบบงานบริการเบื้องต้น (Initial Service System) เพื่อการประยุกต์ในพื้นที่ทดลอง ด้วย SOAR technique [26] นำไปสู่การกำหนดประเด็นหลักของรูปแบบการดำเนินงาน (Working Model) ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา

ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้ง 3 องค์ประกอบสำคัญ คือ หลักการของรูปแบบ, โครงสร้างของรูปแบบ, และวิธีการในการนำรูปแบบฯ นี้ ไปปฏิบัติ/ดำเนินการอย่างต่อเนื่องสู่ความยั่งยืน ที่ครบถ้วน ชัดเจน ตามหลักวิชาการ

2. การถอดบทเรียน (Lesson-learned) [27] การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การแก้ปัญหาและผลการแก้ปัญหา การพัฒนาและผลการพัฒนาในหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 3 ปีงบประมาณติดต่อกัน ให้ได้ข้อมูลสำคัญ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3. การจัดทำผลการดำเนินงานของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องตามข้อ 2. ให้เป็นผลงานวิชาการและดำเนินการให้ได้รับการเผยแพร่สู่สาธารณะ

4. การจัดทำรูปแบบการดำเนินงานเดิม ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างชัดเจนและครบถ้วน ทั้ง 3 องค์ประกอบสำคัญ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนดำเนินการทดลอง ใน Phase 2.

5. การสังเคราะห์ (Synthesizing) ต้นแบบของ “รูปแบบการดำเนินงาน” ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนาด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อเป็นสิ่งที่จะนำไปใช้ในการทดลอง (Experimental Intervention) ใน Phase 2.

6. สรุปต้นแบบ (Prototype) เบื้องต้นที่พัฒนาขึ้น ให้ชัดเจน เอื้อต่อการนำไปดำเนินงานใน Phase 2.

7. การเตรียมการ (Preparing) ในการนำต้นแบบและรูปแบบฯที่สังเคราะห์ขึ้น ไปดำเนินการ

Phase 2. เป็นการนำต้นแบบและรูปแบบฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น ไปดำเนินการในพื้นที่จริง เพื่อพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างครบถ้วน รอบด้าน ครบวงจร รวมไม่น้อยกว่า 3 วงรอบ ปี งป.

มี 3 ขั้นตอน ในภาพรวมของการทดลอง ใน “แต่ละงาน” ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ คือ

1. ก่อนการทดลอง (Pre-Experiment) เป็นการดำเนินงานต่อเนื่องจากขั้นตอนย่อยที่ 5. – 7. ของ Phase 1.

2. ขณะทดลอง (Experimenting) ด้วยการนำต้นแบบและรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น ไปดำเนินการโดยมีการติดตาม ประเมิน ทบทวน ผลการดำเนินและ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น เป็นระยะๆ แล้วนำผลที่ได้ มาปรับปรุงระบบงาน/วิธีการ กระบวนงาน และ

วิธีปฏิบัติ ในการดำเนินงาน ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งๆขึ้น ในช่วงเวลาต่อๆมา จนครบถ้วนตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

3. หลังการทดลอง โดยการนำข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการดำเนินงาน ของทั้ง 3 ขั้นตอน มารวบรวม วิเคราะห์ แปลผล สรุป และ จัดทำรายงาน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งในภาพรวม และในแต่ละปีงบประมาณ

ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

Phase 1.

ประชากร คือ การดำเนินงานบริการของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2561 ถึง 30 กันยายน 2566 รวม ... ครั้ง ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

Phase 2.

ประชากร คือ การดำเนินงานบริการของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2570 รวม ... ครั้ง (ประมาณการจากข้อมูล 3 ปีล่าสุด) ใช้ประชากรทั้งหมด (Census) เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการดำเนินงานวิจัยและผลการวิจัย

Phase 1.

มี 5 ชิ้น คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลลักษณะพื้นฐานของพื้นที่วิจัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงที่ผ่านๆมา

2. แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานของงานและการดำเนินงาน ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา

ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วง 1 ตุลาคม 2561 ถึง 30 กันยายน 2566 ที่ดำเนินการ

3. รายงานผลการดำเนินงาน ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งรายงานประจำเดือนและรายงานประจำปี ในช่วง 1 ตุลาคม 2561 ถึง 30 กันยายน 2566

4. แบบบันทึกการประชุมและผลการประชุมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ของงาน ... และหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา รวมทั้งข้อสังเกตในประเด็น การปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน, สิ่งที่มีผลต่อการดำเนินงาน การปรับปรุงการปฏิบัติงานและการพัฒนา, ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม, เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน การปรับปรุงพัฒนางานและการเปลี่ยนแปลง, และ ข่าว รูปถ่าย และ เหตุการณ์ทั้งที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวเนื่อง

5. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องหลัก/สำคัญ ในการดำเนินงานของงานที่ต้องการพัฒนา

Phase 2.

มี 11 ชิ้น คือ

1. แบบบันทึกข้อมูลลักษณะพื้นฐานของพื้นที่วิจัย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วง 1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2570 ที่ดำเนินการวิจัย

2. แบบบันทึกข้อมูลพื้นฐานของงานและการดำเนินงาน ของงานและหน่วยงาน ที่ต้องการพัฒนา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย พร้อมเหตุผล/คำอธิบาย

3. แบบบันทึกการปฏิบัติงานและผลการปฏิบัติงาน ของงานและหน่วยงาน ที่ต้องการพัฒนา

4. แบบสังเกตการปฏิบัติงาน ของงานและหน่วยงานที่ต้องการพัฒนา และ สิ่งที่มีผลต่อการดำเนินงาน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ พร้อมคำอธิบาย

5. แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของงาน และหน่วยงาน ที่ต้องการพัฒนา

6. แบบบันทึกการประชุม ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับงานและหน่วยงานที่ต้องการพัฒนา

7. รายงานการประชุม ของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ต้องการพัฒนา

8. รายงานประจำเดือนและรายงานประจำปี ของหน่วยงาน... และ ของหน่วยงานผู้ดูแลในช่วงเวลาที่ดำเนินการใน Phase 2.

9. แบบบันทึกเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการพัฒนางาน ที่ต้องการพัฒนา

10. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ของงานและหน่วยงานที่ต้องการพัฒนา

11. กล้องถ่ายรูป/วีดีโอ พร้อมการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาพ/วีดีโอ ที่ถ่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบ/ระบบงาน/วิธีการ ในการดำเนินงาน ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนาด้วยทรัพยากรที่มีอยู่ ที่ได้ดำเนินการจริงในพื้นที่แล้ว รวมเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ทั้งในภาพรวม และในแต่ละงาน

2. ได้รูปแบบ/ระบบงาน/วิธีการ ใหม่ ของการดำเนินงานในการพัฒนางาน ของบุคลากรหน่วยงาน... ที่ผ่านการนำไปใช้ในพื้นที่จริงแล้วรวมเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. ได้ประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง รวมไม่น้อยกว่า 3 ปี

4. ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและผลการดำเนินงาน ในการพัฒนาหน่วยงาน... อย่างต่อเนื่อง

5. ได้ความรู้จากการปฏิบัติจริง ที่เกี่ยวข้องกับงาน การพัฒนางาน/หน่วยงาน... ทั้งในด้านการวิเคราะห์ การกำหนดตัวชี้วัด การสร้างเครื่องมือวัดและการวัดผลการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงาน และ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในภาพรวม และในแต่ละงานที่ต้องการพัฒนา

6. ได้ความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์จริงในการพัฒนางาน/หน่วยงาน ที่ดูแล ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่

7. ได้ประสบการณ์ การทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง จากการดำเนินงานในพื้นที่จริง

สิ่งเหล่านี้ สามารถนำไปใช้เป็นบทเรียน/ตัวอย่างของการพัฒนางานที่ดูแลรับผิดชอบ (ของแต่ละ

คน/หน่วยงาน) โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการวางแผนและการดำเนินงาน ในการพัฒนาบุคลากรและงานทั้งหลายของหน่วยงาน... ได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม จับต้องได้ นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของงานทั้งหลายของหน่วยงาน... และกระทรวง.../กรม... ยิ่งๆขึ้น

8. ได้ผลงานวิชาการเพื่อการแก้ปัญหาของหน่วยงาน... อย่างต่อเนื่อง จากการดำเนินงานในพื้นที่จริง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวม ... ฉบับ คือ

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานตามภารกิจ รวม ... ฉบับ

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานตามภารกิจสู่การวิจัย รวม ... ฉบับ

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานและการพัฒนางาน... รวม ... ฉบับ

4. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของงานและ การพัฒนางาน สู่การวิจัย รวม ... ฉบับ

5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีวิจัยที่จะนำมาใช้ในการทำวิจัย/พัฒนา รวม ... ฉบับ

ระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย และ แผนการดำเนินงานวิจัย (จากเดือนกันยายน พ.ศ.2566).

รวม ~56 เดือน เริ่มตั้งแต่ สิงหาคม 2567 ถึง มีนาคม 2571 (พร้อม Gantt chart แสดงแผน/กิจกรรมการดำเนินงาน) คือ

ที่	กิจกรรมการดำเนินงาน	ระยะเวลาที่ดำเนินงาน (ไตรมาศ = 3 เดือน/ช่อง) ในแต่ละปีงบประมาณ																	
		ก่อนทำ Exp. (งป.2567)				ปี งป.ที่ทำ Exp. 1 (งป.2568)				ปี งป.ที่ทำ Exp. 2 (งป.2569)				ปี งป.ที่ทำ Exp. 3 (งป.25670)				หลังทำ Exp. (งป.2571)	
1	จัดทำโครงร่างวิจัย																		
2	ขอจริยธรรมการวิจัย (EC)																		
3	เตรียมการก่อนเก็บข้อมูลการวิจัย																		
4	ดำเนินการเก็บข้อมูลใน Phase 1. หลังได้รับ EC แล้ว																		
5 - 12	รวบรวมข้อมูล ทำความสะอาดและวิเคราะห์ข้อมูล เก็บข้อมูลก่อนดำเนินการทดลองใน Phase 2.																		
13 - 22	รวบรวม สรุป วิเคราะห์ แปลความ สังเคราะห์ข้อมูลก่อนดำเนินการทดลอง เขียนรายงาน ผลการวิจัย ฉบับสมบูรณ์																		
23	นำเสนอ/เผยแพร่ ผลการวิจัย																		
24	เขียน Original Article เผยแพร่ผลการวิจัยในวารสาร																		
25	นำผลการวิจัย ทั้งหลาย ไปใช้ประโยชน์																		

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย (เน้น KM คือ การประชุม/อบรม เพื่อดำเนินการวิจัย/เผยแพร่/ขยายผล/แลกเปลี่ยนเรียนรู้/พัฒนาเครือข่าย) เป็นงบประมาณที่มีอยู่ตามแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงาน... / ส่วนราชการ นำมาบูรณาการ แล้วจำแนกเป็น หมวดค่าตอบแทน ... บาท หมวดค่าใช้สอย ... บาท หมวดค่าสาธารณูปโภค ... บาท และ หมวดค่าใช้จ่ายอื่น ... บาท ตามระเบียบของทางราชการ/ส่วนราชการ

ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย

1. .... หัวหน้าโครงการ เป็นหัวหน้าชุดโครงการ **(Program Director)** นี้

ตำแหน่ง หน.งาน... หน่วยงาน... สถานที่ติดต่อสะดวก โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... email: .....

วุฒิการศึกษา ....

2. .... รองหัวหน้าโครงการ คนที่ 1 เป็น หน.ชุดโครงการย่อยที่1 (Sub-Program Director1)

ตำแหน่ง หน.งาน... หน่วยงาน... สถานที่ติดต่อสะดวก โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... email: .....

วุฒิการศึกษา ....

3. .... รองหัวหน้าโครงการ คนที่ 2 เป็น หน.ชุดโครงการย่อยที่2 (Sub-Program Director2)

ตำแหน่ง หน.งาน... หน่วยงาน... สถานที่ติดต่อสะดวก โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... email: .....

วุฒิการศึกษา ....

4. .... ผู้ร่วมโครงการ/ผู้วิจัย

ตำแหน่ง หน.งาน... หน่วยงาน... สถานที่ติดต่อสะดวก โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... email: .....

วุฒิการศึกษา ....

[แต่ละคน สามารถเป็นหัวหน้าโครงการวิจัย (Project Director) ย่อยๆแต่ละเรื่องได้ด้วย]

5. – 30+. .... ผู้ร่วมโครงการ/ผู้วิจัย (ตามที่ทำจริง รวมประชาชนในพื้นที่ด้วย)

ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการ/หน่วยงาน/รัฐวิสาหกิจ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ที่เป็นผู้มารับบริการจากหน่วยงาน... และบุคลากรในสังกัดทุกคน รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน, ภาค NGOs, และ ภาคประชาชน ต่างๆ สามารถเป็นผู้ร่วมโครงการ/ผู้วิจัย โดยแนบข้อมูลบุคคล สถานที่ติดต่อสะดวก โทรศัพท์ .... โทรสาร ..... email: .... (แต่ละบุคคลของแต่ละหน่วยงาน) มาในเอกสารแนบการขอมาเป็นผู้ร่วมโครงการ/ผู้วิจัย โดยมีวุฒิการศึกษา ของแต่ละบุคคลด้วย เช่น: ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงแต่ละกระทรวง/ส่วนราชการในสังกัด เช่น กระทรวงสาธารณสุข/ส่วนราชการในสังกัด ผู้แทนมหาวิทยาลัยต่างๆและส่วนงานในสังกัดของมหาวิทยาลัยนั้น ผู้แทนสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ผู้แทนหน่วยงานศูนย์ฯ/ทั่วไป/หน่วยงานชุมชน/สำนักงานเขต กทม. ผู้แทนสำนักงานจังหวัด ผู้แทน อปท. ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชน/NGOs/ภาคประชาชน ผู้แทน องค์การในกำกับของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น โดยให้หัวหน้าชุดโครงการ (Program Director) นี้ ให้การรับรองตามหลัก/มาตรฐาน ทางวิชาการ (เสนอให้แต่ละทีมงาน/ทีมวิจัย มีสมาชิกทีมไม่น้อยกว่า 5 หน่วยงาน จาก 4 ภาคส่วน) ที่ดำเนินงานในพื้นที่ โดยให้งานบริการและผู้รับบริการ เป็นศูนย์กลาง

ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

1. ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน.../ส่วนราชการที่หน่วยงาน...สังกัด คือ ผอ.หน่วยงาน.../อธิบดี/ผวจ.

2. รอง/ผู้ช่วย (ผชช., ผทค.) ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงาน... /ส่วนราชการที่หน่วยงาน...สังกัด (ทุกคน)

3. ผู้แทนภาคเอกชน ที่มารับบริการ/ร่วมงานกับหน่วยงาน...

4. ผู้แทนภาค NGOs ที่มารับบริการ/ร่วมงานกับหน่วยงาน...

5. ผู้แทนภาคประชาชน/สื่อมวลชน ที่มารับบริการ/ร่วมงาน กับหน่วยงาน...

6. .... นักวิชาการอิสระ ที่เกี่ยวข้องกับงาน... ของหน่วยงาน... ที่ต้องการพัฒนา

7. ประธานคณะกรรมการ IRB ของหน่วยงาน ... ที่ดูแลพื้นที่วิจัย หรือผู้ที่ประธานฯ มอบหมาย

เอกสารอ้างอิง

(1. 27. ตามที่อ้าง อย่างถูกต้อง ตามข้อกำหนดและมาตรฐานทางวิชาการ)

ภาคผนวก ตามข้อกำหนด ของการขอ EC ของหน่วยงาน... *เช่น*

1. รายละเอียดงบประมาณและแหล่งทุน
2. ประวัติผู้วิจัยทุกคน และที่ปรึกษา

ฯลฯ

อภิปราย และ สรุป

อภิปราย และ สรุป

การพัฒนา“ประชาชน”ให้เป็นนักวิจัยนี้ เป็นแนวทางและวิธีการหนึ่ง ในการแก้ปัญหา ของหน่วยงาน/องค์การ/สถาบัน ที่มุ่งมั่นพัฒนางานตามภารกิจของตนด้วยทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ โดยการพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินงานของหน่วยงาน ให้เอื้ออำนวยสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมั่นคง ด้วยกลยุทธ์ดาวกระจาย เน้นให้ประชาชน ชุมชน และพื้นที่ ที่ดูแลรับผิดชอบ ได้รับประโยชน์ทันที ต่อเนื่อง ตลอดเวลา และตลอดไป เป็นสิ่งที่ทุกหน่วยงานสามารถทำได้ ใน “ทุกๆงานตามภารกิจที่ทำ” นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของทั้งตัวบุคลากร หน่วยงาน องค์การ และ ประเทศชาติอย่างมั่นคง ยิ่งๆขึ้น ดังภาพที่ 3

.

ภาพที่ 3. การพัฒนา"ประชาชน"ให้เป็นนักวิจัยเชิงบูรณาการ ด้วยการทำ/พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (R2R2E)

เป็นการใช้ทั้ง Top down และ Bottom-Up[9,16] ในการ "พัฒนางาน" ที่มีคุณภาพ/ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล สูง อย่างครบวงจร ตามแต่ละกิจกรรมในแต่ละช่วงเวลา อย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การพัฒนา "งาน" ที่มั่นคง และ ยั่งยืน (Continuous & Sustainable Working Improvement) สมควรนำมาประยุกต์/ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกคน ปลูกฝังให้เป็น "ผู้ใฝ่รู้ ร่วมด้วยช่วยกันในการเพิ่มพูนทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีจิตสาธารณะ สู่การมีคุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้าอย่างยั่งยืนของตน ชุมชน และประเทศตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

ทุกหน่วยงาน/สถาบัน/องค์การ สามารถนำเนื้อหาที่นำเสนอนี้ ไปเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด หลักการและวิธีการ ในการ "ทำ พัฒนา และ แก้ปัญหา" ของตนได้ตามความต้องการและบริบท อย่างเสรี เน้นการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือ ให้บุคลากรของตน มีความสุขในการทำงานมากขึ้น ได้ผลงานวิจัยที่สามารถนำสู่ความเจริญก้าวหน้าของทั้งตัวบุคลากรเอง หน่วยงาน องค์การ สถาบัน และ ประเทศชาติ อย่างรวดเร็ว มั่นคง และ ยั่งยืน ยิ่งๆขึ้น -► ประโยชน์สุขของประชาชนที่ดูแลรับผิดชอบและมวลหมู่มนุษยชาติทั้งมวล

แนวทางและวิธีการ ในการดำเนินงาน สามารถทำได้ 5 ทาง ตามหน่วยงาน/ผู้บริหาร ที่ต้องการทำ คือ โดยหน่วยงานของราชการ[17] [บริหารส่วนกลาง (ส่วนราชการ), ส่วนภูมิภาค (จังหวัด), ส่วนท้องถิ่น (อบจ. เทศบาล อบต. กทม.), โดยผู้บริหาร ของแต่ละสถาบันการศึกษา/วิจัย, และ โดยผู้บริหารของแต่ละกลุ่มบุคคล ที่ต้องการพัฒนาตนด้านการวิจัย] เน้นการสนับสนุน/ส่งเสริม การดำเนินงานและการพัฒนา การขยายผล/ต่อยอด ตามแนวทางและวิธีการในการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาเชิงบูรณาการ อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรและเครือข่าย ใช้ KM, R2R2E, HRD, สู่การเป็น Learning Organization: LO[1,9,16] ที่สง่างาม น่าภาคภูมิใจ มีผลงานวิชาการ/วิจัย ตีพิมพ์เผยแพร่ ในวงการวิชาการระดับชาติขึ้นไป[7,9,18] เพิ่มขึ้นทุกปี.

เอกสารอ้างอิง

1. สมชาติ โตรักษา. กิจกรรมหลักของการวิจัย. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 2566;46(1):11-26.

2. คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร "นักวิจัย". กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2550.

3. คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือนักวิจัยมือใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทวงศ์สว่างการพิมพ์ จำกัด; 2552.

4. คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร "นักวิจัย"ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; 2557.

5. ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติ สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562. หน้า 8-41 เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก; 1 พฤษภาคม 2562.

6. OECD (2015), Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities. OECD Publishing, Paris. DOI: http://dx.doi.org/10.1787/9789264239012-en.

7. คณัชฌา สิทธิบุศย์. การพัฒนางานจัดเก็บรายได้สถาบันบำราศนราดูร ด้วยการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติจากทุกหน่วยบริการ ปีงบประมาณ 2558 [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาการบริหารโรงพยาบาล]. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล; 2558.

8. สมชาติ โตรักษา. แนวทางและวิธีการในการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหา. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม 2566; 46(2): 17-32.

9. สมชาติ โตรักษา. การประยุกต์หลักการบริหารเพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2560.

10. พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2535, พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546, หมวด 4 หน้า 213.

11. ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น 2. สรุปข้อมูล อปท. ทั่วประเทศ ณ วันที่ 6 สิงหาคม 2563.

12. ราชกิจจานุเบกษา. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561. หน้า 1-7 เล่ม 135 ตอนพิเศษ 54 ง; 9 มีนาคม 2561.

13. มหิดล, มหาวิทยาลัย หน่วยจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. คู่มือปฏิบัติ สำหรับคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ฉบับที่ 7.1. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล; 19 เมษายน 2560.

14. The World Medical Association. The Declaration of Helsinki, adopted by the 18th WMA General Assembly, Helsinki, Finland, June 1964, and amended by the 59th WMA General Assembly, Seoul; October 2551.

15. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. จดหมายเหตุ 20 ปี พอช.; สำนักพัฒนานวัตกรรมชุมชน จัดการความรู้และสื่อสาร สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรุงเทพฯ: สิงหาคม 2563, www.codi.or.th.

16. สมชาติ โตรักษา. หลักการบริหารโรงพยาบาล ภาคที่ 1 หลักการบริหารองค์การ และ หน่วยงาน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.พี.เอ็น.; 2548.

17. สมชาติ โตรักษา. แนวทางและวิธีการในการพัฒนาบุคลากรของส่วนราชการให้เป็นนักวิจัย. PSRU Journal of Science and Technology 2023;8(2):1-16.

18. ชุติมา ชัยมณี, สมชาติ โตรักษา, วราภรณ์ บุญศิริ, ขจรศักดิ์ เกษมกิตติ์ธนากุล. การติดตามดูแลสตรีที่มีผลการตรวจคัดกรองพบการอักเสบของปากมดลูก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2551-2556. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2557; 23(6): 1032-43.